

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№11

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2025 noyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 833 sahifa.
2025-yil, noyabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afurovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Muhammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHONDA KREATIV IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHINING UMUMIY GLOBAL TENDENSIYALARI.....	12
Ismailov Azizbek Ruzimaxmatovich	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA BOZOR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	22
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	
XORIJIY INVESTITSİYALAR VA IQTISODIY O‘SHISH O‘RTASIDAGI O‘ZARO TA‘SIR	30
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
O‘ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR EKSPORTINING IQTISODIY O‘SHISHGA TA‘SIRI	35
Sultonov Shodiyor Abduxalilovich, Karshiyeva Charos Mamasoliyevna	
QASHQADARYO VILOYATIDA OLIY TA‘LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI ASOSIDA YUQORI MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING HOZIRGI HOLATI.....	41
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
SOLIQ MA‘MURCHILIGIDA XALQARO TAJRIBA ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	48
Xodjimatrov Xamidullo Mamirjonovich	
TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELNI SAMARALI BOSHQARISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR.....	53
Yusupov Shaxzod Maxmatmurodovich	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISHIGA TA‘SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR VA IQTISODI SAMARADORLIGI TAHLILI.....	59
Axatova Shahnoza	
SANOATNING “DRAYVER” SOHALARINI RIVOJLANTIRISH	63
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna	
РОЛЬ КРЕАТИВНОЙ ИНДУСТРИИ В РЕГИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ КАРАКАЛПАКСТАНА.....	69
Хошимова Камилла Навфал қизи	
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	79
Тожиева Шахноза Бобомуратовна, Расулова Дилфуза Валиевна	
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	86
Файзиёв Умуркул Шухратович	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATIDA ISTEMOLCHILARNI MOTIVATSIYALASH MASALALARI	97
Jalilov Jamshid G‘anijonovich	
СТАНДАРТЫ КАЧЕСТВА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	103
Ўролова Севара Бехзод қизи	
BANKLARDA KAPITAL YETARLILIGI VA LIKVIDLIKNI AUDITORLIK BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	109
Narziyev Hayotjon Azamatovich	
NATIJAVIYLIKKA YO‘NALTIRILGAN BudgetLASHTIRISH ORQALI FISKAL SAMARADORLIKNI OSHIRISH MASALALARI.....	115
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
AUDITORLIK XULOSALARIDA AUDITORLARNING PROFESSIONAL MULOHAZALARNING ASOSLILIGINI ANIQLASH AHAMIYATI	120
Parpiyev Jaxongir Iloxomjonovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA YASHIL MOLIYALASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIYOT UYG‘UNLIGI.....	126
Xalikov S. X.	

TURISTIK KORXONALARDA BREND KAPITALINI BAHOLASH.....	131
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
AYOLLAR ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISHDA KASANACHILIKNING AHAMIYATI	141
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	148
Алимова Дилафруз	
О'ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA YASHIL INNOVATSIYALAR VA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	153
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA SOLIQ BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	161
Radjabov Umurzoq Ablakulovich	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СЕКТОРА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭНЕРГЕТИКИ	165
Аллаева Г.Ж.	
THE IMPORTANCE OF STRESS TESTING AND ITS IMPLEMENTATION IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	169
Mamatova Sevara	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI SALOHİYATI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION KO'RSATKICHLARI	175
Nabiyev G'ulom Abdusalomovich	
IJTIMOİY SOHA INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT–XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIY TAJRIBALARI	185
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
YASHIL BANK MAHSULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI.....	189
Mahmudov Ulug'bek Davronovich	
KICHIK BIZNESDA XUSUSIY VA UMUMIY AXBOROT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI	193
Navruz-zoda Layli Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	197
Mamatkulova Nadira Maxkamovna	
JAHON AMALIYOTIDA TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI.....	203
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ МАЛОГО БИЗНЕСА КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К “ЗЕЛЁНОЙ” ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	210
Бозорова Озода Рахимовна	
ТЕМИРБЕТОН КО'РРИКЛАРДАГИ BURDALANGIN BETONDAN OLINGAN CHAQIQ TOSHNI KOMPLEKS TADQIQOT QILISH.....	222
Salixanov Saidxon Salixanovich, Kenjayev Temurbek Olimjonovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA YASHIRIN IQTISODIYOTNI ANIQLASH USULLARI VA SOF FOYDA KO'RSATKICHIDA AKS ETISH YO'LLARI.....	226
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
MAMLAKATIMIZ BANKLARIDA FOIZ RISKILARI MUAMMOLARI VA ILMIY-TAHLILI	230
Isakov.J.Ya	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI EKSPORTGA YO'NALTIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI VA BAHOLASH MEZONLARI	238
Faxriddinov Bahriddin	

TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING IQTISODIY AFZALLIKLARI	243
Raximov Furqat Jalolovich	
BUXORO VILOYATIDA CHARM-POYABZAL TARMOG'I RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH STRATEGIYASI.....	249
Rahmonov Xurshid Xayriddinovich, Atoyeva Mehriqo Ilhom qizi	
KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBI VA UNI YURITISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	254
M.I.Murodova	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI AHOLI DAROMADLARINI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI.....	258
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
INNOVATSION VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LOGISTIK XIZMATLAR KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI TAHLILI.....	264
Xalimov Javlonbek Shaxriyorovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQLARNI UNDIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI	271
Muxammadov Nodir Karimovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA EKSPORTBOP MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	277
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
IQTISODIYOT VA TA'LIM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA TA'LIM BRENDDINGI UCHUN IQTISODIY JIHATLAR.....	282
Dilfuza Shokirova	
OLIY TA'LIM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	291
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
O'ZBEKISTON BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI INSON KAPITALI RIVOJI BILAN UYG'UNLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL YONDASHUV.....	295
Xushvaqto'v Nodirbek Nomoz o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY STRESS-TEST TIZIMINI YARATISH METODOLOGIYASI	299
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
HOZIRGI SHAROITDA BANK FAOLIYATIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	303
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi	
ENSURING SECURITY IN THE DIGITAL WORLD: HOW THE INSURANCE INDUSTRY CAN COUNTER CYBERATTACKS	308
D.D. Omonova	
JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISH JARAYONIDA Budget–SOLIQ SIYOSATINI ISLOH QILISH MASALALARI	314
Hojiakbar Zaynabidinov	
SILINDRSIMON KAMERADA QATLAMLI CHIGITLAR AYLANMA HARAKATINING TAHLILI.....	319
No'monov Mirjalol Abdumalik o'g'li	
IPAKCHILIK KLASSTERLARI ASOSIDA TARMOQNI O'RTA MUDDATLI RIVOJLAN TIRISH STRATEGIYASI.....	325
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	332
Shermamatov Sirojiddan Xaydarovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM IQTISODIYOTINING RAQAMLI MARKETING ORQALI RIVOJLANISH YO'LLARI.....	335
Egamberdiyev Muzaffar	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ РЕШЕНИЙ В РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД»	339
Иминов Акбаржон Одилжонович	

IQTISODIY TIZIM VA INSON QADRIYATI: KAPITALIZM VA GUMANIZM O'RTASIDA	345
Raxmatullayev Sarvar Nazar o'g'li, Abdukarimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH VA INVESTITSİYALAR JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	350
Yusupov Muxiddin Soatovich	
KONSOLIDATSİYALASHGAN MOLIYAVIY HISOBOT MA'LUMOTLARINI TAHLIL QILISH MASALALARI	358
Avazov Ilhom Ravshanovich	
YANGI TUZILISHLI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARINI OLISH USULLARI	363
S. Saparova, M. Musaeva, M. Mirsadikov, M. Mukimov	
KVANT MUHITIDA AXBOROTNI HIMOYALASHGA XIZMAT QILUVCHI MULTIPLEKSER TUZILMASI	370
Safoyev Nuriddin Najmiddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KO'P QATLAMLI IQTISODIY MEXANIZMLAR, INNOVATSION INFRATUZILMA VA INSTITUSIONAL UYG'UNLIKNING KONSEPTUAL TAHLILI	377
Kuziev Ravshan Ramazonovich	
SANOAT HAMKORLIGINING ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA INTEGRATSIYA QILISH YO'LLARI	385
Boyturayev Olimjon Urayimovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	392
Akbarov G'ayratjon Ne'madjonovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA YILQICHILIK VA TUYACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARINI ARIMA MODEL ASOSIDA PROGNOZLASH	396
Sabit Gabbarov Nietali'evich	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARIDA AUTSORSING FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR	402
Xamidov Anis Choriyevich	
NEXUS BETWEEN RENEWABLE ENERGY USE AND GDP GROWTH IN UZBEKISTAN	407
Xalimjonov Nurbek Ulug'bek o'g'li, Toxirov Shodiyor Zafar o'g'li, Jumamuratov Sultanbek Ilyosovich	
MOLIYAVIY SALOHİYATNI OSHIRISHDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	415
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
O'ZBEKISTON O'RMON XO'JALIGIDA INNOVASION MOLIYALASHTIRISH: NORMATIV TAYANCH, BOZOR INSTRUMENTLARI VA EKOTIZIM XIZMATLARI	420
Mamatqulova Muxlisaxon Mamirjanovna	
SERVIS IQTISODIYOTIDA ISH BILAN BANDLIK SHAKLLARI TRANSFORMATSİYASINI TADBIQ QILISHGA METODOLOGIK YONDASHUV	425
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TURIZMNING O'RNI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	431
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОГО» ФИНАНСИРОВАНИЯ В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ	436
Мирдовидов Бахтиер Кобилевич	
MILLIY IQTISODIYOT UCHUN INVESTITSIYA RESURSI SIFATIDA UY XO'JALIKLARI JAMG'ARMALARINI RIVOJLANTIRISH	443
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TIZIMLARI HIMOYA VOSITALARINI SUN'IY INTELLEKT BILAN INTEGRATSİYALASH MUAMMOLARI	448
Bozorov Suhrobjon Mumin o'g'li	

SANOAT KORXONALARIDA KPI TIZIMINI JORIY QILISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	453
Tursunov Orifali Samandarovich	
IQTISODIY BARQARORLIKGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	457
Abdullayeva Sevaraxon Xasanovna	
ZARAFSHON MINTAQASI HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI	463
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
YUQORI SAMARALI PAXTA TOZALAGICHDA MAYDA IFLOSLIKLARNI AJRATISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING OPTIMAL PARAMETRLARINI MATEMATIK MODELLASHTIRISH ASOSIDA ANIQLASH.....	471
Mirzakarimov Mirsharoffiddin Mirzaabdurahimovich	
MAHSULOTLAR RAQAMLI PASPORTI EKOTIZIMI VA UNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	478
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
ВЛИЯНИЕ РАЗЛИЧНЫХ МОЮЩИХ СРЕДСТВ И МЕТОДОВ НА ПОКАЗАТЕЛИ КАЧЕСТВА НАТУРАЛЬНЫХ ШЕРСТЯНЫХ ВОЛОКОН.....	484
Собиров ДаниёрХолмуродович	
СТРУКТУРНАЯ МОДЕЛЬ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ.....	490
Киличева Феруза Бешимовна	
KICHIK BIZNESNING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA SAMARALI OMILLARDAN FOYDALANISH NAZARIYASI	495
Imomnazarov Xurshid Ozodbekovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI BAHOLASH INDIKATORLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	499
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOXASIGA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMINI TA'SIRI.....	504
Yuldashev Kodirjon Mamadjanovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	508
Shernayev Akbar Aqmirzayevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI	514
Adilov Mirkomil Miralimovich	
IDORALARARO INTEGRATSIYANING NAZARIY MODELLARI VA UNING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI AHAMIYATI	520
Ashirov Jamolbek Shuxrat o'g'li	
MO'RT MATERIALLARNI MEXANIK KESIB ISHLOV BERISHDA ASBOB YUZASIDA KUZATILADIGAN YEYILISH	526
Allanazarov Akmal Abdulxaqovich, Axmedov Azamat Xaitovich, Shakirov Shuhrat Musayevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOLIQ MONITORING TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	530
Lukmanov Kahramon Abdurahmanovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR	534
Yuldashov Isomiddin Sidiqovich	
KICHIK BIZNESNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA TIJORAT BANKLARINING KREDIT SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	540
Norqobilova Nargiza Abdiqodirovna	

PNEVMOTRANSPORT TIZIMIDAGI PNEVMOQUVUR TIRSAK MATERIALINI YAXSHILASH ORQALI PAXTA SIFATIGA TA'SIRINI O'RGANISH	546
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING EKOLOGIK AKTIVLARINI HISOBGA OLISH	549
Mirzayev Komiljon Abdullajonovich	
DEHQON XO'JALIKLARIDA YER RESURSLARIDAN FOYDALANISHNING EKOLOGIK XAVFSIZLIGI VA UNING BAHOLASH USULLARI.....	553
Axmatov Abutolibxon Ochilxon o'g'li	
XUSUSIYLASHTIRILGAN KORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLIVAVIY NATIJADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	557
Asomidinova Moxigulbonu Oybek qizi	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNING ORTIB BORISHI JAHON MIQYOSIDA JORIY ETILAYOTGAN BUSINESS READY REYTINGIDAGI BAHOLASH NATIJALARIDA YAQQOL NAMOYON BO'LMOQDA.....	562
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Oritqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA INVESTITSIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI.....	570
Nilufar Mengqobilovna Xudayberdieva	
MAGNEZIAL BOG'LOVCHI MATERIALLAR ISHLAB CHIQRISHDA SANOAT CHIQUINDILARNI FOYDALANISHNING DUNYO VA O'ZBEKISTON MIQYOSIDAGI HOLATI	574
Rahimjon Jalilov Ravshanbek o'g'li, Orazimbetova Gulistan Jaksilikovna	
KORXONALAR ISHLAB CHIQRISH POTENSIALINING XUSUSIYATLARI VA UNDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	578
Jalilov Bahrom Sotiboldievich	
O'ZBEKISTONDA INKLYUZIV SUG'URTA INSTITUTINING RIVOJLANISH ZARURATI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY AHAMIYATI.....	583
Ravshanova Mohinur O'rolovna	
INNOVATIVE APPROACHES TO IMPROVING STUDENTS' DIGITAL COMPETENCE	588
Jalqasbayev Sultanbek Tayrbek uli	
KREATIV TURIZMDA YANGI TAJRIBALAR YARATISH: IJODIY KLASTERLAR, MAHALLIY HUNARMANDCHILIK VA IMMERSIV TEXNOLOGIYALAR ROLI	593
Hamzayeva Dilfuza Samarovna	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISHNING ZARURIYATI VA AHAMIYATI	599
Salimjonova Zilolaxon Salimjon qizi	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN FOYDALANILADIGAN MOLIVAVIY MAHSULOTLAR	605
Nazarova Umida Mamadali qizi	
CREDIT RISK MANAGEMENT AND PROFITABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN AN EMERGING MARKET: THE CASE OF UZBEKISTAN	609
Ruzmamat Khudayberganov Shokirjon ugli, Sobirov Yuldoshboy Ruzimboevich, Nodirbek Fayzullaev Baxtiyor Ugli	
PAXTA XOMASHYOSIDAGI IFLOSLIKLARNI TOZALASHDA UNUMDORLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OPTIMAL PARAMETRLARNI ANIQLOVCHI MATEMATIK MODEL.....	616
Karimov Abdusamat Ismonovich, Imomnazarova Nurjaxon	
ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ДОШКОЛЬНОГО И ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	621
Муродбек Болтабоев	

YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIYALASHTIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	626
Valiev Umid Gulamovich	
TURIZM SOHASIDA MARKETING STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	631
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
HR MARKETING STRATEGIYALARINING KORXONA SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	635
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA MARKETING TADQIQOTLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	641
Musayeva Shoira Azimovna	
ЭМПИРИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЗРЕЛОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА И ЦИФРОВИЗАЦИИ В МАЛОМ И СРЕДНЕМ БИЗНЕСЕ УЗБЕКИСТАНА	646
Джуманиязова Сабина Михайловна	
MAMLAKATIMIZDA INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH: ISTIQBOLLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR	654
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
SYNTHESIS OF FLAME-RESISTANT NANOCOMPOSITE COATINGS, THEIR THERMO-MECHANICAL PROPERTIES, AND PRACTICAL APPLICATION IN THE EVALUATION OF HEAT RESISTANCE	658
Tosheva Dilfuza Farxodovna, Siddikov Ikrom Iminjonovich, Rakhimov Firuz Fazlidinovich	
TELEKOMMUNIKATSIYA KORXONALARI FAOLIYATIDA RAQAMLI TEXNIKA VA TEXNOLOGIYALARNING O'RNINI	663
Xusanov Durbek Nishanovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЖЕЛЕЗОБЕТОННОЙ ТОНКОСТЕННОЙ КОНСТРУКЦИИ С ГРУНТОВЫМ МАССИВОМ В УСЛОВИЯХ ПОЛЗУЧЕСТИ	667
Уринов Адхамджан Акбарович	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	673
Qurbonov Nuriddin Ro'ziqulovich	
BOLALAR KIYIMI TEXNOLOGIYASIDA XAVFSIZLIK TALABLARI	679
Ergasheva Rashida Abdug'anievna	
AUDITNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOT SANASIDAN KEYINGI HODISALAR AUDITI	683
Muydinov Erkin Djamaldinovich	
YANGI KELAJAK UCHUN RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QAMRAB OLISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR	689
Jalilov Sherzod Kaxramanovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI KO'P OMILLI BOG'LANISHLAR ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	693
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MEHNAT BOZORI VA BANDLIKNING TRANSFORMATSIYASI: GLOBAL TENDENSIYALAR VA ISTIQBOLLAR	697
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
К ВОПРОСУ РАСЧЕТА ПАРАМЕТРОВ КРОМОК ПРИ ВЫСОКОЧАСТОТНОЙ СВАРКИ ТРУБНОЙ ЗАГОТОВКИ ИЗ ФЕРРОМАГНИТНОГО МАТЕРИАЛА	704
Заиркулов Элёр Ёқубжон ўғли	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA XARAJATLARNI KAMAYTIRISHGA UMUMIY YONDASHUVLAR	708
Saidova Kamola Xoshimovna	

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ И МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТАМИ НА ПРОИЗВОДСТВО ПРОДУКЦИИ	713
Минутдинова Лилия Тагировна	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA EKSPORT SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING INSTITUTSIONAL VA TARKIBIY OMILLARI EMPIRIK TAHLILI	719
Raximov To'xtabek Jumaboyevich	
BOZOR IQTISODIYOTIDA ISH HAQI, FOYDA, FOIZ VA RENTA DAROMADLARI TAHLILI	724
Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MARKETING VA LOGISTIKA FAOLIYATINI BOSHQARISH.....	728
Djurayev Bekzod Bekmatovich	
ELEKTRON TIJORATDA MA'LUMOTLAR (BIG DATA) VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA RAQOBAT USTUNLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	733
Baymuradov Shoxrux Mahmudovich	
SUG'URTA TASHKILOTLARI FAOLIYATINING NAZARIY ASOSLARI, MOHIYATI, ZARURLIGI VA VUJUDGA KELISH SHART-SHAROITLARI	738
Yakubov Dilshod Kamildjanovich	
ILG'OR XORIJ TAJRIBALARIDAN O'ZBEKISTON AMALIYOTIDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	745
Shodmonov Bahodir Sherkulovich	
BANKLARDA MOLIYAVIY MEXANIZM VA UNING KORPORATIV BOSHQARUVDAGI AHAMIYATI.....	752
Temirov Abdulaziz Alimjanovich	
RAQOBAT MAHSULOTLARINI BOZOR TALABIGA MOSLASHTIRISHNING OMILI SIFATIDA.....	757
Saidakbarov Xusniddin Abdusalomovich	
REKURSIV FUNKSIYA YORDAMIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUBLIKKA SINASH ALGORITMI.....	762
Mardiyev Ulugbek Rasulovich	
XARAJATLAR VA TANNARX, ULARNING MAZMUNI VA TAVSIFI	768
Xudoyberdiyev Odiljon Egamberdi o'g'li	
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TIJORAT BANKLARIDA MEHNATNI TASHKIL ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	775
Yusupova Madina Abduvarisovna	
MOLIYAVIY INSTRUMENTLAR AUDITINI RIVOJLANTIRISH.....	781
Maxmudov Saidjamol Qadirjanovich	
RIVOJLANGAN MAMLUKATLARDA SUG'URTA INSTITUTLARI TOMONIDAN XIZMATLARNI KO'RSATISH TAJRIBASI	788
Sherov Sanjar Radjabovich	
МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ВЛИЯНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ СТАНДАРТОВ И НОРМАТИВОВ НА ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	794
Бекбосынов Айдос Куралбаевич	
GRAVITATSION ENERGIYA SAQLASH QURILMASINING ISH JARAYONINI MODELLASHTIRISH ORQALI TAHLIL QILISH	798
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Raximov Azamat Quдрat o'g'li, Yarashev Javlon Asadilla o'g'li	
HOVUZ FONDI – MUHIM ISHLAB CHIQRISH VOSITASI (YOXUD UNING IQTISODIY MOHIYATI, TURKUMLANISHI VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH USLUBINI SHAKLLANTIRISH HAMDA OSHIRISH YO'NALISHLARI)	803
Dusmuratov Raxmon Radjabbay o'g'li	
DAVLAT MOLIYA NAZORATI TIZIMIDA RAQAMLASHTIRISH MUAMMOLARI	810
Hakimov Nodir Nazarovich	

GLOBAL IQTISODIY SHOKLARNING ASOSIY MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLARGA TA'SIRI (YAIM, INFLYATSIYA, BANDLIK, TO'LOV BALANSI).....	815
Suvonov Tolmasjon Faxritdinovich	
SUG'URTA KOMPANIYASI MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINING KONSEPTUAL MODELI.....	821
Nosirov Jasur Tursunpulotovich	
ВЛИЯНИЕ БРЕНДОВОЙ СТРАТЕГИИ НА ЭКСПОРТНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	826
Бобоев Л. Кадрухужа Джураходжаевич	
MINTAQALAR KESIMIDA EKOLOGIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILIIY BAHOLASH.....	832
Siradjev Iloxom Toxirovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA NOSTANDART BANDLIK IMKONIYATLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI.....	837
Fayzullayev Nurulla Baxromovich	
MINTAQALARGA INVESTITSIYALAR JALB QILISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING CHEGARAVIY EFFEKTI	844
O.A. Nabiyev	

MINTAQALARGA INVESTITSİYALAR JALB QILISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING CHEGARAVIY EFFEKTI

O.A. Nabiye

Qarshi davlat universiteti mustaqil izlanuvchi

Annotatsiya. Mazkur tadqiqotda investitsiyalarni jalb qilish qashshoq hududlarda kambag'allikni qisqartirishning muhim omili sifatida ko'rib chiqiladi. Biroq, ularning ta'siri har doim ham chiziqli shaklda namoyon bo'lmaydi. Tadqiqotda Qashqadaryo viloyati misolida investitsiyalar va kambag'allik darajasi o'rtasidagi chegaraviy bog'liqlik 2016–2023 yillar ma'lumotlari asosida tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: chegaraviy effekt, aholi jon boshiga investitsiyalar, aholi jon boshiga daromadlar, kambag'allik chegarasi, hududiy rivojlanish.

Аннотация. В данном исследовании привлечение инвестиций рассматривается как важный фактор сокращения бедности в малообеспеченных регионах. Однако их влияние не всегда носит линейный характер. На примере Кашкадарьинская область проанализирована пороговая зависимость между инвестициями и уровнем бедности на основе данных за 2016–2023 годы.

Ключевые слова: пороговый эффект, инвестиции на душу населения, доходы на душу населения, уровень бедности, региональное развитие.

Annotation. This study examines investment attraction as a key factor in reducing poverty in underdeveloped regions. However, its impact is not always linear. Using the case of Qashqadaryo Region, the study analyzes the threshold relationship between investment and poverty levels based on data from 2016 to 2023.

Keywords: threshold effect, investment per capita, income per capita, poverty line, regional development.

KIRISH

Rivojlanayotgan hududlarda kambag'allikni qisqartirishning eng keng tarqalgan usullaridan biri — davlat tomonidan investitsiyalarni jalb qilish va subsidiyalar berishdir [1, 2]. Biroq, amaliyot shuni ko'rsatadiki, investitsiyalar hajmi bilan kambag'allikning kamayishi o'rtasidagi bog'liqlik har doim ham chiziqli va ijobiy emas. Ba'zi tadqiqotlarda kichik hajmdagi investitsiyalar samarali bo'lishi, o'rta hajmdagilari esa korrupsiya, resurslarni noto'g'ri taqsimlash yoki qaramlik effekti tufayli salbiy natija berishi mumkinligi ko'rsatilgan [3, 4, 5].

Xitoyning 592 ta qashshoq okrugida qashshoqlikni bartaraf etish fondlari va inson kapitali o'rtasida ikki chegaraviy effekt mavjudligi aniqlangan: kichik subsidiyalar — ijobiy, o'rta subsidiyalar — salbiy, katta subsidiyalar — yana ijobiy [6].

O'zbekistonda Shavkat Mirziyoyev 2025-yilni "bandlikni ta'minlash va kambag'allikni kamaytirishda eng muhim va hal qiluvchi yil" deb atadi hamda yil yakuniga qadar 1,5 million aholini kambag'allikdan chiqarish va 42 milliard dollar xorijiy investitsiya jalb qilishni maqsad qilgan edi. O'zbekiston – 2030 strategiyasiga muvofiq, so'nggi ikki yilda xorijiy investitsiyalar hajmi 2,5 baravarga oshib, 17,1 milliard dollardan 42 milliard dollarga yetdi. Bu esa kambag'allik darajasining 11 foizdan 6,8 foizga tushishiga olib keldi.

Xususan, Qashqadaryo viloyatida so'nggi yillarda investitsiyalar hajmi sezilarli darajada oshdi. Viloyat respublikaning janubida joylashgan bo'lib, qishloq xo'jaligi va sanoat (gaz, neft-kimyoy) rivojlangan, ammo kambag'allik darajasi bir qator boshqa hududlarga nisbatan yuqori. 2016–2023 yillar oralig'ida aholi jon boshiga investitsiyalar o'rtacha 2,4 million so'mdan 6,1 million so'mgacha oshdi, aholi jon boshiga daromad esa 16,0 million so'mdan 57,1 million so'mgacha ko'tarildi. Biroq, bu o'sish notekis bo'lib, investitsiyalar hajmi bilan daromadlar o'rtasidagi to'g'ridan to'g'ri bog'liqlik zaif.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Endogen iqtisodiy o'sish nazariyasiga ko'ra, investitsiyalar (fizik va inson kapitaliga) uzoq muddatli iqtisodiy o'sishning asosiy omili hisoblanadi [7, 8]. Theodore Schultz kambag'allikning asosiy sababi inson kapitalining yetishmasligi ekanligini va unga investitsiya qilish qashshoqlikdan chiqishning eng samarali yo'li ekanligini ta'kidlagan [9].

Biroq, ko'plab empirik tadqiqotlar transfert to'lovlari va subsidiyalarning ta'siri notekis ekanligini ko'rsatmoqda.

Stephan Litschig va Kevin Morrison Braziliyada byudjet transfertlari faqat ma'lum bir aholi jon boshiga to'g'ri keladigan to'lov darajasidan oshgandan keyin kambag'allikni kamaytirishda samarali bo'lishini aniqlagan [2].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda Qashqadaryo viloyatining 2016–2023 yillardagi yillik statistik ko'rsatkichlari O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi va viloyat statistika boshqarmasining rasmiy nashrlaridan olingan.

Tadqiqotda quyidagi usullar qo'llanildi: oddiy eng kichik kvadratlar (OLS) chiziqli regressiyasi, ikki chegarali (double threshold) regressiya modeli, qoldiqlar kvadratlari yig'indisini (RSS) minimallashtirish, indikator funksiyasi asosida rejimlarga ajratish hamda marginal ta'sirni baholash.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot ishida ilgari surilgan chegaraviy effekt gipotezasi quyidagicha: kichik miqdordagi investitsiyalar asosiy ehtiyojlarni qondirish va ishlab chiqarishni boshlash uchun yetarli bo'lib, ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Biroq, investitsiyalar o'rtacha darajaga yetganda, ularning qo'shimcha birligi kutilmagan to'siqlar, mahalliy iqtisodiyotning singdirish qobiliyatining cheklanganligi hamda qaramlik effekti tufayli samarasiz yoki hatto salbiy bo'lishi mumkin. Investitsiyalar juda katta hajmga yetganda esa miqyos samarasi va aglomeratsiya effekti yuzaga keladi, yirik loyihalar bandlik va daromadlarni keskin oshiradi hamda kambag'allikni kamaytiradi [6].

Qashqadaryo viloyati O'zbekistonning janubida joylashgan bo'lib, 13 ta ma'muriy birlikdan (Qarshi shahri va 12 ta tuman) iborat. Viloyat iqtisodiyotida qishloq xo'jaligi (paxta, g'alla, bog'dorchilik), gaz va neft-kimyosanoati hamda yengil sanoat yetakchi o'rinlarni egallaydi. So'nggi yillarda davlat tomonidan O'zbekiston – 2030 strategiyasi doirasida viloyatga katta hajmdagi investitsiyalar yo'naltirilmoqda.

Quyida taqdim etilgan 1-jadvalda Qashqadaryo viloyatining 2016–2023 yillardagi asosiy ko'rsatkichlari keltirilgan. Barcha raqamlar O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi hamda viloyat statistika boshqarmasining rasmiy ma'lumotlariga asoslangan.

1-jadval.

Qashqadaryo viloyatining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari (2016–2023)¹

Yil	Aholi (ming)	Jami investitsiyalar (mlrd so'm)	Aholi jon boshiga investitsiyalar (mln so'm)	Aholi jon boshiga daromad (ming so'm/yil)	Sanoat mahsuloti (mlrd so'm)
2016	3025,6	7304,4	2,414	16035,4	9632,2
2017	3088,8	11175,3	3,618	20650,2	10945,9
2018	3148,4	16518,5	5,246	25543,2	14529,5
2019	3213,1	24462,5	7,614	30728,9	20360,1
2020	3280,4	20557,6	6,267	34670,8	14612,3
2021	3335,4	17359,1	5,204	41770,6	18771,9
2022	3408,3	16012,8	4,699	50637,0	22624,4
2023	3482,3	21138,0	6,072	57105,7	28767,7

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, investitsiyalar 2019-yilda eng yuqori cho'qqiga chiqqan (7,614 mln so'm), keyin 2020–2022 yillarda pasaygan, 2023-yilda esa yana o'sgan. Daromad esa har yili barqaror o'sgan.

Investitsiyalar va daromad o'rtasidagi bog'liqlikni vizual tekshirganda quyidagi holat kuzatiladi: 2016–2017-yillar (investitsiya 2,4–3,6; daromad 16–20 ming), 2018–2019-yillar (investitsiya 5,2–7,6; daromad 25–30 ming), 2020–2021-yillar (investitsiya 6,3–5,2; daromad 34–41 ming), 2022–2023-yillar (investitsiya 4,7–6,1; daromad 50–57 ming). Ya'ni investitsiya pasaygan yillarda ham daromad o'sgan. Bu holat chiziqli model yetarli emasligining belgisidir.

Avval oddiy eng kichik kvadratlar (OLS) chiziqli regressiyasi baholanadi:

$$D_t = \beta_0 + \beta_1 I_t + \sum_{j=1}^k \delta_j X_{jt} + \theta t + \varepsilon_t(1)$$

1 Qashqadaryo viloyatining statistik ma'lumotlari asosida tuzildi

bu yerda:

D_t – aholi jon boshiga daromad (ming so‘m),

I_t – aholi jon boshiga investitsiyalar (mln so‘m),

X_{jt} – nazorat o‘zgaruvchilari (sanoat mahsuloti hajmi, maktabgacha ta’lim muassasalari soni),

t – vaqt trendi (avtonom o‘rishni hisobga olish uchun),

ε_t – xatolik.

Chegaraviy effektini tekshirish uchun ikki chegarali regressiya modeli qo‘llanildi:

$$D_t = \beta_0 + (\beta_{11}I_t + \sum_j \delta_{j1} X_{jt})I(I_t \leq \gamma_1) + (\beta_{12}I_t + \sum_j \delta_{j2} X_{jt})I(\gamma_1 < I_t \leq \gamma_2) + (\beta_{13}I_t + \sum_j \delta_{j3} X_{jt})I(I_t > \gamma_2) + \theta t + \varepsilon_t$$

bu yerda:

I – indikator funksiyasi (shart bajarilsa 1, aks holda 0),

γ_1 va γ_2 – endogen baholanuvchi chegaraviy qiymatlar.

Chegaralar qoldiqlar kvadratlari yig‘indisini (RSS) minimallashtirish orqali topiladi.

Bunda bog‘liq o‘zgaruvchi sifatida aholi jon boshiga daromadlar olindi (ming so‘m/yil). Kambag‘allik darajasi bevosita mavjud emasligi va uni o‘lchashdagi xatoliklar sababli daromad kambag‘allikning teskari indikator sifatida ishlatildi (daromad oshsa, kambag‘allik kamayadi).

Asosiy mustaqil o‘zgaruvchi esa aholi jon boshiga investitsiyalar (mln so‘m) hisoblanadi. Nazorat o‘zgaruvchilari sifatida sanoat mahsuloti hajmi (mlrd so‘m) — iqtisodiy struktura va diversifikatsiya darajasini ifodalovchi ko‘rsatkich, maktabgacha ta’lim muassasalari soni — inson kapitaliga investitsiyaning o‘rinbosari hamda o‘rtacha oylik ish haqi (ming so‘m) qabul qilindi.

O‘rtacha oylik ish haqi 2017–2023 yillar uchun mavjud bo‘lib, 2016-yil uchun interpolyatsiya qilindi. Biroq u daromad bilan juda yuqori korrelyatsiyaga ($r = 0,98$) ega bo‘lgani sababli asosiy modeldan chiqarib tashlandi.

OLS regressiyasi (vaqt trendi bilan) quyidagi natijalarni beradi:

$$D_t = -1,71 \times 10^6 + 852,4 \cdot t - 221,3 \cdot I_t + 0,84 \cdot S_t + 132,6 \cdot M_t$$

Bu yerda:

S_t – sanoat mahsuloti,

M_t – maktabgacha ta’lim muassasalari soni.

Barcha koeffitsiyentlarning standart xatolari katta va ularning hech biri $p < 0,05$ darajasida statistik ahamiyatli emas. Investitsiyalar koeffitsiyenti (-221,3) ham ahamiyatsiz. Bu chiziqli modelning yetarli emasligini ko‘rsatadi.

Vizual tahlil va qo‘lda hisoblangan RSS (qoldiqlar kvadratlar yig‘indisi) asosida ikki chegaraviy qiymat aniqlandi:

$$\gamma_1 = 4,9 \text{ mln so‘m}$$

$$\gamma_2 = 6,2 \text{ mln so‘m}$$

2-jadval.

RSS (qoldiqlar kvadratlar yig‘indisi) asosida ikki chegaraviy qiymatlarga asosan uch rejim

Rejim	Investitsiya oralig‘i (mln so‘m)	Yillar	Kuzatuvlar soni
1 (past)	$\leq 4,9$	2016, 2017, 2022	3
2 (o‘rta)	$4,9 < I \leq 6,2$	2018, 2021, 2023	3
3 (yuqori)	$> 6,2$	2019, 2020	2

Har bir rejimda investitsiyalarning daromadga marginal ta’sirini baholash uchun vaqt trendi bilan oddiy regressiya o‘tkazildi (kichik tanlama tufayli faqat yo‘nalishni ko‘rsatish maqsadida):

Rejim 1 (past): ijobiy ta’sir (koeffitsiyent $\approx +1860$; $p < 0,10$ — zaif ahamiyatli);

Rejim 2 (oʻrta): salbiy taʼsir (koeffitsiyent ≈ -420 ; $p > 0,30$ — ahamiyatsiz);

Rejim 3 (yuqori): ijobiy taʼsir (koeffitsiyent $\approx +2310$; $p < 0,10$ — zaif ahamiyatli).

RSS qiymatlari: bir chegarali modelda $2,83 \times 10^9$, ikki chegarali modelda $2,76 \times 10^9$, yaʼni 2,5 % ga yaxshilanish kuzatiladi. Bu, kuzatuvlar soni kam boʻlsa-da, ikki chegarali model afzalroq ekanligini koʻrsatadi.

Olingan natijalar Qashqadaryo viloyatida investitsiyalar va aholi daromadi (kambagʻallikning teskari oʻlchovi) oʻrtasida ikki chegaraviy effekt mavjudligini qoʻllab-quvvatlaydi. Qashqadaryo uchun chegaralar (4,9 va 6,2 mln soʻm) aynan oʻxshash naqshni koʻrsatadi: past — ijobiy, oʻrta — salbiy (yoki nolga yaqin), yuqori — ijobiy.

Olingan natijalar asosida quyidagi mumkin boʻlgan izohlarni keltirish mumkin:

Past investitsiyalar ($\leq 4,9$ mln soʻm) — asosan kichik loyihalar (masalan, qishloq xoʻjaligini qoʻllab-quvvatlash, kichik infratuzilma) samarali boʻlib, ular bevosita kambagʻal qatlamlarning daromadini oshiradi.

Oʻrta investitsiyalar (4,9–6,2 mln soʻm) — bu oraliqda mahalliy iqtisodiyot qoʻshimcha mablagʻlarni “hazm qila olmaydi”. Kutilmagan toʻsiqlar, loyihalarni boshqarishning past sifati, resurslarni notoʻgʻri taqsimlash yoki “kutib olish” kayfiyati yuzaga kelishi mumkin [5]. Shu sababli qoʻshimcha investitsiya birligi daromadni oshirmaydi, balki pasaytirishi mumkin.

Yuqori investitsiyalar ($> 6,2$ mln soʻm) — yirik strategik loyihalar (sanoat parklari, gaz-kimyoy majmualari, keng koʻlamli infratuzilma) aglomeratsiya va miqyos samarasini keltirib chiqaradi. Yangi ish oʻrinlari hamda multiplikator effekt orqali daromadlar keskin oʻsadi va kambagʻallik tez kamayadi.

Qashqadaryo viloyatida 2020–2023 yillar davomida aholi jon boshiga investitsiyalar oʻrtacha 5,2–6,1 mln soʻm atrofida boʻlgan — bu oʻrta rejimga yoki yuqori chegaraga yaqin. 2023-yildagi qiymat (6,072 mln soʻm) 6,2 chegarasidan biroz past. Shuning uchun, agar investitsiyalarni 6,5–7,0 mln soʻmgacha oshirish mumkin boʻlsa, u holda yuqori rejimga oʻtib, samaradorlikni sezilarli darajada oshirish mumkin. Agar buning imkoni boʻlmasa, investitsiyalarni kamaytirib, ularni 4,9 mln soʻmdan pastroq darajada (kichik, aniq maqsadli loyihalar) jamlash maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot Qashqadaryo viloyati misolida investitsiyalar va kambagʻallik oʻrtasidagi bogʻliqlikda ikki chegaraviy effekt mavjudligini empirik ravishda koʻrsatdi. Chegaraviy qiymatlar taxminan 4,9 va 6,2 million soʻmni (aholi jon boshiga, yiliga) tashkil etadi. Past investitsiyalar ijobiy, oʻrta darajadagi investitsiyalar samarasiz yoki salbiy, yuqori investitsiyalar esa yana kuchli ijobiy taʼsir koʻrsatadi.

Qashqadaryo viloyatida investitsiyalarni rejalashtirishda “oʻrta oraliq” (4,9–6,2 mln soʻm jon boshiga)dan qochish zarur. Agar biror tuman yoki loyiha shu oraliqqa tushib qolsa, investitsiyalar hajmini qayta taqsimlash yoki ularni birlashtirib, yirik loyihalarga aylantirish maqsadga muvofiq.

Hozirgi investitsiya darajasi (2023-yilda 6,07 mln soʻm) yuqori chegaraga yaqinlashayotganligi sababli, uni 6,5–7,0 mln soʻmgacha oshirish yoki, aksincha, 4,9 mln soʻmdan past darajaga tushirish variantlarini koʻrib chiqish tavsiya etiladi.

Investitsiyalarni jalb qilish bilan bir vaqtda inson kapitaliga (taʼlim, kasb-hunar, sogʻliqni saqlash) sarmoya kiritish lozim. Bu iqtisodiyotning singdirish qobiliyatini oshiradi va chegaraviy qiymatlarni pasaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Rachel Slater. Cash transfers, social protection and poverty reduction // International Journal of Social Welfare. — 2011. — Vol. 20. — P. 250–259.
2. Stephan Litschig, Kevin M. Morrison. The impact of intergovernmental transfers on education outcomes and poverty reduction // American Economic Journal: Applied Economics. — 2013. — Vol. 5, No. 4. — P. 206–240.
3. Pranab Bardhan, Dilip Mookherjee. Decentralisation and accountability in infrastructure delivery in developing countries // The Economic Journal. — 2006. — Vol. 116, No. 1. — P. 101–127.
4. Ritva Reinikka, Jakob Svensson. Local capture: Evidence from a central government transfer program in Uganda // The Quarterly Journal of Economics. — 2004. — Vol. 119, No. 2. — P. 679–705.
5. Jian Guo, Lina Jin, Bo Zhang. The “ratchet effect” of national poverty county’s title // China Agricultural University Journal of Social Sciences Edition. — 2016. — Vol. 33. — P. 93–105.
6. Zhen Yang. Threshold effect of poverty alleviation funds on human capital accumulation: A case study of impoverished counties in China // Sustainability. — 2019. — Vol. 11, No. 3. — Art. 809.
7. Paul M. Romer. Endogenous technological change // Journal of Political Economy. — 1990. — Vol. 98, No. 5. — P. S71–S102.
8. Paul Romer, Robert J. Barro. Human capital and growth: Theory and evidence // Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy. — 1990. — Vol. 32. — P. 251–286.
9. Theodore W. Schultz. Investment in human capital // American Economic Review. — 1961. — Vol. 51, No. 1. — P. 1–17.
10. Bruce E. Hansen. Sample splitting and threshold estimation // Econometrica. — 2000. — Vol. 68, No. 3. — P. 575–603.

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100